

Developing the model of research method in urban landscape studies emphasizing the Saunders' research onion

Hajar Asadpour - Department of Urban Planning, Faculty of Architecture & Urbanism, Art University of Isfahan, Isfahan, Iran.

Mahmoud Ghalehnoee¹ - Department of Urban Planning, Faculty of Architecture & Urbanism, Art University of Isfahan, Isfahan, Iran.

Armin Bahramian - Department of Architecture, Faculty of Architecture & Urbanism, Art University of Isfahan, Isfahan, Iran.

Received: 04 February 2022   Accepted: 08 May 2022

Highlights

- The six layers of the research onion include research philosophy, approach to theory development, methodological choice, strategy, time horizons, and techniques and procedures including data collection and analysis.
- The researchers developed the research onion for the concept of urban landscape, visual evaluation of landscape, and visual management of landscape through a systematic review.
- The urban landscape research onion model was presented in seven layers along with researcher guidelines using the idea of word clouds.
- The researcher must choose among the three categories of objectivist, structuralist, and subjectivist, as mentioned in the philosophy layer.
- Techniques and procedures were proposed in the central core of the urban landscape research onion and divided into the direct (by asking people) and indirect (through specialist analysis) categories.

Extended abstract

Introduction

The urban landscape is part of the understandable objectivity of the reality of the existing space around people in the city. As a phenomenon, urban landscape cannot be assumed to have only subjective or objective dimensions. The connection between different methodological components in different fields of landscape research is always necessary. The research aims to strengthen the necessary foundations of research in urban landscape with a holistic, comprehensive viewpoint by examining the components and layers that the onion model of urban landscape research includes. Therefore, a systematic review was applied of the articles conducted in the field of urban landscape. The identification and analysis of the cases used in the majority of the research onions presented by Saunders et al. led to the urban landscape research onion through changes applied to this model. Researchers can choose their lines of research more accurately and faster using the research onion.

Theoretical Framework

Specifically in the field of research methodology, a book entitled *Research in Landscape Architecture: Methods and Methodology* was published in 2017 by Routledge Publications. This book deals with the conflict between objectivists and subjectivists. It states that pragmatism is the only solution to this duality (Hashemizadegan, 2019: 55). In addition, many studies have been conducted with an emphasis on urban landscape and its relationship with other urban concepts. However, there has not been a comprehensive viewpoint on their methods and processes. The research onion (moving

---

1 Responsible author: m.ghalehnoee@aui.ac.ir

from the outer layers to the core) was developed by Saunders, Lewis, and Thornhill (2016) for business studies. It is widely used in social sciences to construct a theoretical framework for research. In various studies, the layers proposed in the research onion model have been modified and changed according to the field of study. The research onion consists of six main layers: research philosophy, approach to theory development, methodological choice, strategy, time horizons, and techniques and procedures including data collection and analysis (Melnikovas, 2018: 33; Sahay, 2016: 1).

Methodology

After a search of article titles and keywords for the concept of urban landscape, more than 110 with more citations were selected. After a study of the article abstracts and other preliminary studies, 71 articles were selected, analyzed, and categorized using the qualitative method and content analysis. Finally, the research onion for each of the areas (the concept of urban landscape, visual evaluation of landscape, and visual management of landscape) was drawn and explained. Then Comprehensive research onion could use in landscape study and research compiled.

Results and Discussion

The research conducted in Iran in the field of visual management of landscape has generally been carried out at the macro scale (city), medium scale (watercourses and parks), and micro scale (streets). The survey research method and the descriptive-analytical approach have been adopted to investigate and analyze the current situation with the questionnaire tool. Many articles in the field of visual management have evaluated the visual aspects of landscape. Visual evaluation of the landscape is proposed as an independent concept in the field of landscape. In the field of evaluation, it is possible to become closer to people's experience; therefore, quantitative methods, an experimental approach, a variety of techniques and analytical tools, such as visual protection levels, and Philip Thiel's technique were used.

The concept of urban landscape was addressed further with a view of the landscape as a whole. Aesthetic, critical, and semiotic theories were proposed as the theoretical support for the studies. The research process pursued in most of them is qualitative and analytical, and comparative, inductive, interpretive, and descriptive methods have been used therein. After choosing the desired method, the authors have used the Delphi technique, aerial photos, cluster analysis, systematic review, in-depth interview, review of narratives, photography, and collaborative mapping as data mining and data analysis tools. The model presented in this article involves an extra layer with respect to Saunders's research onion model. The outer layer, which includes the ontology of the research, corresponds to the stage that specifies the researcher's beliefs in the research process. The researcher must select their position from among the three categories of objectivist, structuralist, and subjectivist, as considered by Deming and Sowfield.

- A) The descriptive approach is added to the analogical inductive one proposed in Saunders' research onion.
- b) In the strategy layer, experimental simulation and descriptive, correlational, hermeneutic, and analogical-adaptive analysis are added.
- c) In terms of time horizon, all studies are placed in one of the two categories of longitudinal and transverse research, and most of them are conducted with a longitudinal time horizon.
- d) Techniques and procedures are proposed in the central core of the urban landscape research onion. Research techniques are divided into two general categories with an emphasis on the opinions provided by experts: direct (by asking people) and indirect (through specialist analysis) (Karimi Moshaver, 2013; Tveit et al., 2006; Briggs & France, 1980).

Conclusion

The urban landscape research onion model is composed of seven layers. It can be of different types according to the research problem, questions and objectives, choice of ontology, methodology, approach, strategy, and appropriate tool for analysis of the collected data. Given that most of the conducted studies applied various techniques, it is necessary to consider other layers of the research onion. This model attempted to provide a comprehensive overview of urban landscape research and introduce an integrated framework of the diverse, scattered types thereof. The model can help determine the paths of the research and avoid confusion and incorrect choices of analytical tools. The onion of urban landscape research can open the doors to researchers in the field. In future research, emphasis can be made on the specific concepts of landscape such as cultural landscape and vernacular landscape. On the other hand, similar research onion

models in the field of urban landscape can be investigated with an emphasis on landscape scale (micro, medium, or macro).

Key words:

Urban landscape, Systematic review, Research method, Research onion.

Acknowledgment

This article is extracted from the first author's PhD thesis in titled "Explaining a semantic model of the urban landscape; a case study of the urban landscape of Shiraz". It is in progress at the Art University of Isfahan under the guidance of Dr. Mahmoud Ghalehnoee (the first guide) and Dr. Armin Behramian (The second guide).

Citation: Asadpour, H., Ghalehnoee, M., Bahramian, A. (2022) Developing the model of research method in urban landscape studies emphasizing the Saunders' research onion, *Motaleate Shahri*, 12(45), 3–18. doi: 10.34785/J011.2022.010/Jms.2023.108.

Copyrights:

Copyright for this article is retained by the author(s), with publication rights granted to Motaleate Shahri. This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0>), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited.

تدوین مدل روش پژوهش در مطالعات منظر شهری با تأکید بر پیاز پژوهش ساندرز^۱

هاجر اسدپور - پژوهشگر دکتری شهرسازی، دانشکده معماری و شهرسازی، دانشگاه هنر اصفهان، اصفهان، ایران.
محمود قلعه نویی^۲ - استاد گروه شهرسازی، دانشکده معماری و شهرسازی، دانشگاه هنر اصفهان، اصفهان، ایران.
آرمین بهرامیان - استادیار گروه معماری، دانشکده معماری و شهرسازی، دانشگاه هنر اصفهان، اصفهان، ایران.

تاریخ دریافت: ۱۵ بهمن ۱۴۰۰ تاریخ پذیرش: ۱۸ اردیبهشت ۱۴۰۱

چکیده

توافق معنایی بر سر مفهوم منظر شهری از جانب نظریه پردازان و پژوهشگران وجود ندارد، در نتیجه پژوهش در آن نیز چالش‌های خود را دارد و نیاز به چارچوب روش شناختی به منظور مطالعه دقیق تر احساس می‌شود. اهمیت طراحی پژوهش را نمی‌توان نادیده گرفت یا ساده انگاشت. روند پژوهش در منظر شهری موضوعی است که کمتر بدان پرداخته شده و ضرورت پژوهش حاضر را مطرح می‌کند. پیاز پژوهش ساندرز مدلی است که به طور عام در حوزه‌های مختلف زمینه محور شده است. این راهنمای طراحی پژوهش، ابزاری است که به سازمان دهی تحقیق و توسعه طرح تحقیق به دنبال لایه‌های خود به صورت مرحله به مرحله کمک می‌کند و محدوده پژوهش را نیز تعریف می‌کند. از آنجایی که این مدل در حوزه پژوهش به طور عام کاربرد دارد و تمامی روش‌ها / رویکردهای تحقیق در منظر شهری را در بر نمی‌گیرد، این مقاله با هدف تدوین مدل «پیاز پژوهش منظر شهری» دست به تغییر و تکمیل این پیاز می‌زند. پس از انجام مرور سیستماتیک در مقالات منتشر شده در حوزه منظر شهری با به کار گرفتن روش کیفی و تحلیل محتوا فرآیند پژوهش پیش برده شده و ساختار روش شناختی مقالات حوزه منظر شهری مورد بررسی قرار گرفتند. در انتها نتایج نشان داد که مدل پیاز پژوهش منظر شهری دارای هفت لایه به شرح زیر است: فلسفه (دولایه نخست)، رویکرد، انتخاب روش شناختی و فرآیند انجام، راهبرد، افق زمانی، تکنیک‌ها و رویه‌ها. در هر لایه تغییراتی اعمال شده و مواردی افزوده شده است. با به کارگیری این مدل می‌توان مسیر پژوهش را متناسب با پرسش مطرح شده و مسئله پژوهش مشخص تر و هدفمندتر پیش برد.

واژگان کلیدی: منظر شهری، مرور سیستماتیک، روش پژوهش، پیاز پژوهش.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع علوم انسانی

نکات برجسته

- فلسفه تحقیق، رویکرد توسعه تئوری، انتخاب روش شناختی، راهبرد، افق‌های زمانی و تکنیک‌ها و رویه‌ها شامل جمع‌آوری و تجزیه و تحلیل داده‌ها، شش لایه پیاز پژوهش هستند.
- پیاز پژوهش «منظر شهری به مثابه مفهوم»، «ارزیابی بصری منظر» و «مدیریت بصری منظر» با استفاده از مرور سیستماتیک تدوین شدند.
- مدل پیاز پژوهش منظر شهری در هفت لایه به همراه مسیرهای راهنمای محققان و با استفاده از ایده ابر کلمات ارائه گردید.
- محقق بایستی از میان سه دسته «عینیت‌گرا»، «ساختارگرا» و «ذهنیت‌گرا» که در لایه فلسفه به آنها اشاره شده، دست به انتخاب بزند.
- «تکنیک‌ها و رویه‌ها» که در مرکز پیاز پژوهش منظر شهری قرار دارند، به دو دسته مستقیم (پرسش از مردم) و غیرمستقیم (تحلیل تخصص‌گرایانه) تقسیم می‌شوند.

۱ این مقاله مستخرج از رساله دکتری نویسنده اول تحت عنوان «تبیین یک مدل معناشناختی از منظر شهری؛ مورد پژوهی منظر شهری شیراز» است و در دانشگاه هنر اصفهان به راهنمایی دکتر محمود قلعه نویی (راهنمای اول) و دکتر آرمین بهرامیان (راهنمای دوم) در حال انجام می‌باشد.

۲ نویسنده مسئول مقاله: m.ghalehnooe@au.ac.ir

۱. مقدمه

منظر بخشی از عینیت قابل درک از واقعیت فضای موجود پیرامون افراد در شهر است. با نگاه به منظر شهری^۱ به مثابه یک پدیده نمی‌توان آن را صرفاً واجد ابعاد ذهنی یا عینی دانست. در جامعه امروز ما نه تنها منظر شهری در اسناد و طرح‌ها جایگاه مشخص و تعریف شده‌ای ندارد بلکه کاربرد این مفهوم اغلب بدون نگاه ژرف و پرداخت همه‌جانبه و کل‌نگر در پژوهش‌ها دیده شده است. مناظر باید به عنوان مفهومی یکپارچه، در پیوستگی‌شان در مقیاس محلی تا جهانی درک و شناخته شوند (Kiani & Ghasemi, 2020: 43). درک و ارزشیابی یک منظر مستلزم توجه به فرهنگ و مکان خاص آن است؛ بنابراین از مکانی به مکان دیگر و از دوره‌ای به دوره دیگر متفاوت خواهد بود. در نتیجه اتخاذ یک رویکرد جامع برای پذیرفتن معنای لایه‌ای آن و استفاده از پتانسیل منظر به عنوان واسطه‌ای برای فعالیت و تجربه انسان ضروری است (Makhzoumi, 2016: 30). چارچوب روش‌شناسی در گام اول پرداختن به هر موضوعی مطرح می‌شود. این که نقطه آغاز تحقیق کجاست و چگونه این مسیر بایستی طی شود، همواره دغدغه پژوهشگران بوده است. در حیطه روش‌های پژوهش و مفاهیم مرتبط با آن از قبیل رویکرد، راهبرد یا ابزار داده‌کاوی دسته‌بندی متعددی وجود دارد و صورت‌بندی قطعی در منابع روش پژوهش دیده نمی‌شود. از آنجایی که پژوهش در منظر شامل حوزه‌های مختلف می‌شود، ارتباط میان اجزای مختلف روش‌شناختی همواره حائز اهمیت است.

اگرچه مدل پیاز پژوهش^۲ در ابتدا بیشتر برای تحقیقات تجاری استفاده شده بود، اما محققان سایر رشته‌ها از آن به عنوان چارچوبی برای طراحی تحقیقات خود استفاده می‌کنند (Mardiana, 2020: 5304). به عنوان مثال از پیاز پژوهش در پژوهش‌های اجتماعی و حوزه سیستم اطلاعات (Mardiana, 2020) بهره برده شده است. همچنین مدل پیاز پژوهش آینده‌پژوهی^۳ با بهره‌گیری از پیاز پژوهش ساندرز و همکاران تدوین شده است (Melnikovas, 2018). در پژوهش دیگری پس از این که داده‌ها به صورت سیستماتیک جمع‌آوری و سازمان‌دهی شدند، مبتنی بر پیاز پژوهش در حوزه تقلب شرکتی نیز از این مدل استفاده شد (de Oliveira Orth & Maçada, 2020). هدف پژوهش پیش‌رو نیز تقویت بنیان‌های لازم پژوهش در منظر شهری با نگاهی کل‌نگر و جامع به این حوزه است. پرسش پژوهش مبتنی بر این موضوع است که مدل پیاز پژوهش منظر شهری شامل چه اجزا و لایه‌هایی است؟ بنابراین پس از بررسی پژوهش‌های انجام شده در حوزه منظر شهری و دسته‌بندی آنها، به مرور ساختاری محتوای هر یک پرداخته شد. این تحلیل محتوا با بررسی دقیق چکیده و به طور خاص بخش روش‌شناسی (در مرحله نخست) و مرور کل پژوهش (در مرحله دوم) صورت گرفت تا فرآیند انجام هر تحقیق به روشنی مشخص شود. بسیاری از روش‌ها، فرآیندها و رویکردهای مطرح شده در حیطه پژوهش به طور عام، قابل تعمیم به حوزه منظر شهری نیز هستند. باین حال شناسایی و تحلیل موارد

به کاررفته در غالب پیاز پژوهش ارائه شده توسط ساندرز و همکاران، با اعمال تغییراتی به مدل پیاز پژوهش منظر شهری خواهد انجامید که راهگشای بسیاری از پژوهشگران این حوزه در انتخاب دقیق و سریع تر مسیر پژوهش خود خواهد بود. روش‌شناسی در حوزه منظر شهری به دلیل عدم وجود مدل‌های منسجم و سیستماتیک، همچنان موضوع مهم و قابل تأملی در مطالعات منظر است. مدل پیاز پژوهش منظر شهری در پی خود به حل مسئله پیچیدگی مفهوم منظر در هنگام ورود به ادبیات شهرسازی ایران نیز کمک خواهد کرد.

۲. چارچوب نظری

۲.۱. پژوهش در منظر شهری

شهر در ذهن انسان بازنمایی شده و منظر شهر می‌گیرد. این فرآیند در سطوح کلان، میانی و خرد، در مواجهه و تجربه شهر رخ می‌دهد (51: Esmaeldokht, et al., 2021; Mansouri, 2018: 3). منظر علاوه بر پیونددهنده انسان و محیط در فرهنگ لغت و بستر به معنای گستره‌ای از منظره طبیعی است که در یک نظر با چشم می‌توان آن را دید (Swaffield, 2011: 142). ابعاد ناملموس شهر از طریق منظر شهری نمود خارجی پیدا می‌کنند (Golkar, 2008: 96)؛ بنابراین کلمه منظر زمانی استفاده می‌شود که جنبه‌های عینی و ذهنی به طور هم‌زمان و پیوسته مدنظر باشد (Asadpour, 2017: 30). بین الگو و فرایندهای سازنده زمین، ادراک ما از آنها و زیبایی، ارتباط مستقیمی وجود دارد (Bell, 2007: 11; Atashinbar, 2010: 43). در حوزه پژوهش منظر شهری، آتشین بار به طور مختصر به چستی منظر شهری در آرای صاحب نظران پرداخت و منصوری نیز بررسی تاریخی تحولات مفهومی منظر شهری در ایران را به انجام رساند. وی آغاز ورود مباحث مرتبط با منظر شهری را ترجمه کتاب کوین لینچ به وسیله مزینی در دهه ۵۰ دانست که دو دهه پس از آن این اصطلاح به سطح تجربی و حرفه‌ای دست یافت (Mansouri, 2009: 33). در باب مفهوم منظر و جایگاه آن در طرح‌های شهری، محملی ایبانه پژوهشی را نیز پیش برده است (Mahmeli Abyaneh, 2011). به طور مشخص در حوزه روش تحقیق، کتابی با عنوان «تحقیق در معماری منظر: روش‌ها و روش‌شناسی» در سال ۲۰۱۷ توسط انتشارات راتلج منتشر شده که با دو ترجمه متفاوت در ایران موجود است. این کتاب به جدال میان عینی‌گرایان و ذهنی‌گرایان می‌پردازد و عمل‌گرایی را تنها راه حل‌رهایی از این دوگانگی عنوان می‌کند (Hashemizadegan, 2019: 55). علاوه بر این پژوهش‌های بسیاری با تأکید بر منظر شهری و ارتباط آن با سایر مفاهیم شهری صورت گرفته است. باین حال نگاهی جامع به روش‌ها و فرآیند پژوهش در منظر شهری وجود نداشته است. روش‌ها و فرآیندهای بررسی منظر شهری می‌تواند راهگشای مسائل ناشی از عدم توجه همه‌جانبه به مفهوم منظر و اقدامات ناکارآمد در حوزه شهری باشد. در راستای نگاهی جامع به منظر شهری و پرداختن به حوزه پژوهش در منظر شهری اقداماتی صورت گرفته است. برای مثال منظر شهری تاریخی به عنوان گونه‌ای واجد ارزش از منظر شهری که بازنمودی از تاریخ جامعه است در پژوهشی با عنوان «رویکرد منظر شهری تاریخی در مدیریت شهری: یک مرور سیستماتیک» مورد نظر بوده است. نتایج آن نشان داد که تمرکز بیشتر مقالات بر روی ارزش‌ها بوده اما دستیابی به

1 Urban landscape

2 Research Onion: پیاز پژوهش در اصطلاح همان فرآیند و اجزای پژوهش است که در قالب لایه‌های بودن خود به معرفی فلسفه تحقیق، فرآیند روش‌شناختی، رویکرد، راهبرد و افق زمانی تحقق آن اشاره دارد.

3 Futures Studies

از برنامه‌های کامپیوتری برای رتبه دهی و نظرسنجی و پرسشنامه آنلاین شد (Nasar, 2000: 25). در این میان کاپلان‌ها نیز با تأکید بر تجربه مستقیم، ماتریس ترجیحات ارائه کرده و به کمک تئوری تصمیم و دیدگاه زیبایی‌شناسی به رتبه‌بندی پنج‌نمره‌ای صحنه‌ها (به کمک تصاویر) پرداختند (Kaplan, et al., 1998).

۲.۲. پیاز پژوهش ارائه شده به وسیله ساندِرز و همکاران

در این پژوهش با انتخاب مدل پیاز پژوهش ارائه شده به وسیله ساندِرز و همکاران به تحلیل و ارزیابی پژوهش‌های انجام شده بر روی منظر شهری پرداخته شده است. استفاده از ایده لایه‌ای پیاز در حوزه شهرسازی در توصیف رشد شهرها به عنوان توسعه لایه جدید در اطراف مراکز شهری موجود (از هسته به پوسته‌های خارجی) مطرح شده است (Herold, et al., 2003: 11). باین حال این ایده در حوزه پژوهش با عنوان «پیازپژوهش» (حرکت از پوسته‌های خارجی به هسته)، در سال ۲۰۱۶ به وسیله ساندِرز، لونیس و تِرِنهیل برای مطالعات تجاری توسعه یافته و به طور گسترده در علوم اجتماعی برای ساخت چارچوب نظری تحقیق مورد استفاده قرار گرفت (Mardiana, 2020: 1). داوولوریا آرت و ماکادا نیز در پژوهشی از لِنز نظری پیاز پژوهش در مروری سیستماتیک بهره برده تا روابط نظری اصلی و شکاف‌های پژوهشی در حوزه تقلب و روابط شرکتی را کشف کنند (de Oliveira Orth & Maçada, 2020). پیاز تحقیق یک دیاگرام برای هدایت محققان در ساخت یک طرح تحقیقاتی است. در پژوهش‌های مختلف با توجه به حوزه مورد مطالعه، به اصلاح و تغییر لایه‌های مطرح شده در مدل پیاز پژوهش پرداخته شده است (Mardiana, 2020: 1). با وجود این که این مدل ابتدا در تحقیقات تجاری بود، اما محققان رشته‌های دیگر به آن به عنوان چارچوبی برای طراحی تحقیقات خود اشاره می‌کنند. مورانگانوا^۴ نیز در سال ۲۰۱۶ اشاره می‌کند که مفاهیم پیاز پژوهش زمینه‌ای مستحکم برای توسعه طرح تحقیقاتی منسجم را فراهم می‌کند. به طور کلی روش‌شناسی شامل سیستمی از باورها و مفروضات فلسفی است که درک سئوالات تحقیق را شکل داده و انتخاب روش‌های تحقیق را ممکن می‌سازد. روش تحقیق بخش جدایی‌ناپذیر از پژوهش است که به سازگاری بین ابزارها، تکنیک‌ها و فلسفه اساسی اطمینان می‌دهد. در واقع نقطه شروع خود را با ترسیم فلسفه اصلی، انتخاب رویکردها، روش‌ها و راهبردها و همچنین تعریف افق‌های زمانی مشخص می‌کند و منطق تحقیق را به طور کلی به طراحی تحقیق (تکنیک‌ها و روش‌های اصلی جمع‌آوری و تجزیه و تحلیل داده‌ها) می‌رساند (Melnikovas, 2018: 33). نظریه‌ها به عنوان الگوی پیشبرد پژوهش‌ها در نظر گرفته می‌شوند. برخی حتی نظریه را نوعی رهنمود و مبنای گزینش اولیه داده‌ها مطرح می‌کنند و آن را ابزاری می‌دانند که در طول فرآیند پژوهش، پژوهشگر را در تحلیل داده‌ها یاری می‌کند. این در حالی است که در پژوهش‌های کیفی نظریه به عنوان محصول و خروجی پژوهش مطرح است (Kathleen, 1989: 536)؛ بنابراین بر اساس مسئله پژوهش می‌توان به تناسب از نظریات موجود به عنوان پشتوانه تحقیق بهره برد یا به تدوین نظریات دست زد. پس از انتخاب حوزه نظری، پیاز پژوهش از شش لایه اصلی تشکیل شده که به شرح زیر بوده و در نمودار شماره ۱ نمایش داده شده است.

روشی مبتنی بر ارزش‌هنوز محقق نشده، زیرا با میراث محلی و پویایی حاکمیت آنها متناسب نبوده و انتقال از دستورالعمل‌های بین‌المللی به سیاست‌های محلی همچنان یک چالش است (Ginzarly, et al., 2019: 1). در رشته‌های برنامه‌ریزی منظر شهری نیز مرور مقالات برای شناسایی رابطه بین عناصر کریدورهای سبز و رفتار حیات‌وحش شهری^۲ در مالزی بوده است (Aziz & Rasidi, 2014). روش‌های متعددی در طبقه‌بندی، اندازه‌گیری و ارزیابی مناظر وجود دارد که در منظر اکولوژی شهری بررسی شده است. آنچه واضح است، این است که از نظر تاریخی، روش‌ها عمدتاً بر مناطق طبیعی تمرکز داشتند (Young, et al., 2009: 60). بنابراین مرور پژوهش‌های صورت گرفته در حیطه منظر شهری با تمرکز بر بررسی موضوعات خاص بوده و به طور ویژه ترکیب منظر شهری در نگاهی جامع و کل‌نگر و با تأکید بر روش‌ها و فرآیندهای پیشبرد تحقیق در آنها مدنظر نبوده است.

در گام نخست هر پژوهش پس از شناسایی مسئله، به نظریه‌ها به عنوان پشتوانه پژوهش نیاز است. به طور کلی در میان نظریه‌پردازان حوزه منظر برخی مانند برنارد لاسوس توجه ویژه به روابط اشیا در منظر و دیالکتیک بین عین و ذهن داشت (Sarihi, Lassus, 1994: 89). نظریات پشتیبان در بررسی منظر تجربه زیبایی‌شناسی، ادراک و ترجیحات محیطی با تأکید بر چارچوب فکری گیسون و نظریه جریان بینایی^۳ بودند (Bell, 2007: 17, 22) و با نگاهی متفاوت جیمز کورنر به منظر شهری به مثابه متن نگریسته و منظر هرمنوتیکی را مطرح می‌کند (Corner, 1999). دمینگ و سوافیلد انواع راهبردهای پژوهش در منظر را به سه گروه عینیت‌گرا، ذهنیت‌گرا و ساختارگرا تقسیم می‌کنند. راهبرد توصیفی در پژوهش منظر در گروه عینیت‌گرا جای گرفته و شامل چهار دسته مشاهده، توصیف ثانویه، توصیف پیمایش اجتماعی و توصیف پیچیده است (Asadpour, 2013: 22) و مشاهده را مبنای اصلی راهبرد توصیفی می‌دانند که می‌تواند توسط محقق صورت گرفته یا از سایر منابع مکتوب و شفاهی حاصل شود. پرسشنامه، مشاهده، تصاویر، عکس‌ها، دست‌نگاره‌ها، مستندات تاریخی و غیره همگی به عنوان منابع اولیه در راهبرد توصیفی هستند. داده‌های گردآمده نیازمند طبقه‌بندی، دسته‌بندی و تفسیر صحیح هستند تا در رویکردی استقرایی به نتایجی جدید منتهی شوند (Ibid: 22). سایمون بل بر لزوم تجربه فعال منظر تأکید داشت. او با تکیه بر اجزای منظر و شیوه سازمان‌دهی آنها به کمک عکس‌برداری و ترسیم تصویر مدادی ساده به شناسایی عناصر کلیدی منظر می‌پرداخت (Bell, 2012). گوردن کالن نیز پرسپکتیوهای متفاوت دیده شده توسط افراد پیاده (دیدهای پی‌درپی) را در ادامه مشاهدات مکانی و بصری معرفی کرد (Cullen, 2003). جیمز کورنر نیز از بررسی بازنمایی‌ها صحبت کرده و به علامت‌گذاری برخی وجوه در دورنماها به عنوان تکنیکی در ارزیابی منظر اشاره می‌کند (Corner, 1999). آن ویستون اسپینر نیز با نگاه زبانی به منظر به روایت‌ها و استعاره‌ها اشاره کرد (Spim, 2005: 20). تصویرذهنی ارزیابانه مطرح شده به وسیله جک نسر و رویکرد مستقیم اتخاذ شده توسط او، منجر به پیشنهاد استفاده

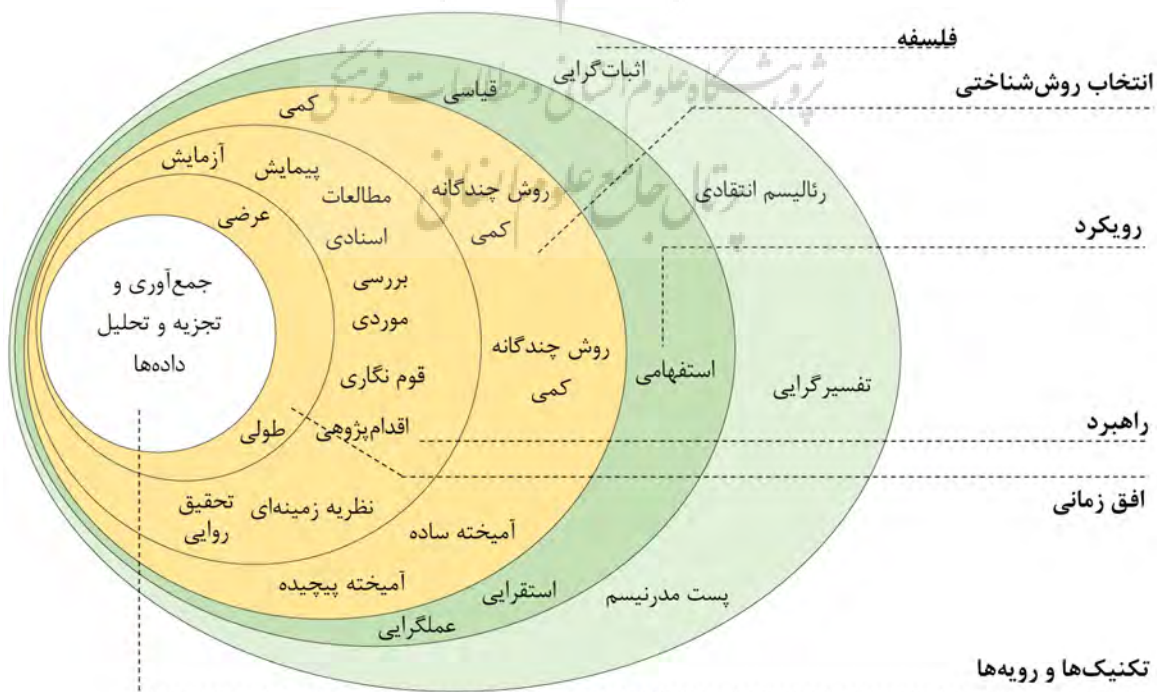
- 1 Value-Based Approach
- 2 Urban Wildlife
- 3 Theory of Optic Flow

- **راهبرد:** برای جمع‌آوری و تجزیه و تحلیل داده‌ها مواردی مانند آزمایش، پیمایش، مطالعات اسنادی، مطالعه موردی، قوم‌نگاری، اقدام‌پژوهی، نظریه‌زمینه‌ای و تحقیق‌روایی مطرح هستند (Melnikovas, 2018: 33). محققان از یک یا چند استراتژی در ایجاد طرح تحقیقاتی خود استفاده کردند که چیزی نیست جز ساختار کلی تحقیق که جزئیات عناصر مختلف را ارائه می‌دهد (Sahay, 2016: 5).
- **افق‌های زمانی:** این لایه چارچوب زمانی تحقیق را تعیین می‌کند. مطالعه مقطعی یا کوتاه‌مدت، شامل جمع‌آوری داده‌ها در یک زمان خاص است و مطالعات طولی شامل جمع‌آوری داده‌ها به‌طور مکرر در مدت‌زمان طولانی به‌منظور مقایسه آنهاست (Melnikovas, 2018: 33). درجایی که قرار است با یک مشکل در زمان خاصی برخورد شود، یک تحقیق مقطعی برای پاسخ به یک سؤال یا حل مشکل انجام می‌شود. در چنین مواردی، از استراتژی‌هایی مانند آزمایش (محدود)، پیمایش، مطالعه موردی یا نظریه‌زمینه‌ای استفاده می‌شود. برعکس، درجایی که سؤال یا مشکل به‌گونه‌ای است که نیاز به جمع‌آوری داده‌ها برای مدت‌زمان طولانی‌تری دارد، محقق مسیر طولی را در پیش می‌گیرد (Sahay, 2016: 1).

- **تکنیک‌ها و رویه‌ها شامل جمع‌آوری و تجزیه و تحلیل داده‌ها:** شامل استفاده از داده‌های اولیه/ ثانویه، انتخاب گروه نمونه، ایجاد محتوای پرسشنامه، تهیه مصاحبه و غیره است. مرحله برنامه‌ریزی و طراحی یک تحقیق از تمامی مراحل بااهمیت‌تر است. عناصر نهایی، هسته‌ی پیاز تحقیقاتی، باید در راستای سایر عناصر طراحی که در لایه‌های بیرونی و میانی پیاز تحقیق وجود دارد، در نظر گرفته شود (Sahay, 2016: 1; Melnikovas, 2018: 33). نمودار شماره ۱ مدل پیاز پژوهش‌سازندرز و همکاران و لایه‌های آن را نمایش می‌دهد.

- **فلسفه تحقیق:** اساس تحقیق را ترسیم هستی‌شناسی (ماهیت واقعیت، معرفت‌شناسی، منابع دانش یا حقایق و ارزش‌شناسی) ارزش‌ها، باورها و اخلاق تحقیق تشکیل می‌دهد.
- **رویکرد توسعه‌تئوری:** می‌تواند توسط فلسفه تحقیق در سطح قبلی تعیین شود و معمولاً شامل موارد زیر می‌شود. **استقراء:** پژوهش با مشاهده و جمع‌آوری داده‌ها شروع می‌شود، به‌منظور توصیف و تجزیه و تحلیل و ایجاد نظریه از استقراء بهره گرفته می‌شود. **استفهام:** مشاهده پدیده‌های تجربی براساس شواهد موجود بهترین حدس یا نتیجه‌گیری را ارائه می‌دهد. رویکرد **قیاسی** نیز برای آزمایش نظریه موجود استفاده می‌شود، درحالی‌که رویکرد استقرایی معمولاً در توسعه نظریه یا در زمینه‌هایی با تحقیقات کمی استفاده می‌شود. رویکرد استفهامی معمولاً با یک واقعیت فراگیر شروع می‌شود و بین استقراء و استنتاج حرکت می‌کند تا محتمل‌ترین توضیح را بیابد (Melnikovas, 2018: 33). انتخاب رویکرد قیاسی به‌طورکلی منجر به استفاده از روش یا روش‌های کمی می‌شود. درحالی‌که انتخاب رویکرد استقرایی منجر به استفاده از روش یا روش‌های کیفی می‌شود (Sahay, 2016: 5).
- **انتخاب روش‌شناختی:** استفاده از روش‌های کمی و کیفی یا ترکیب‌های مختلف هر دو را تعیین می‌کند (Melnikovas, 2018: 33). روش‌شناسی کمی و کیفی همچون دو سرطیفی است که حالت‌های متعددی مابین این دو سرطیف قابل طرح است (Malek, 2012: 118). این دودسته روش‌ها مکمل یکدیگر بوده و برای شناخت پدیده‌ها می‌تواند توأمان مورد استفاده قرار گیرد (Sarmad, et al., 2012: 78). روش‌شناسان در دهه‌های اخیر از ترکیب این دو روش پشتیبانی کردند. برخی پژوهشگران اشاره می‌کنند که کمی یا کیفی اساساً روش نبوده و فرآیند انجام کار هستند.

1 Abduction

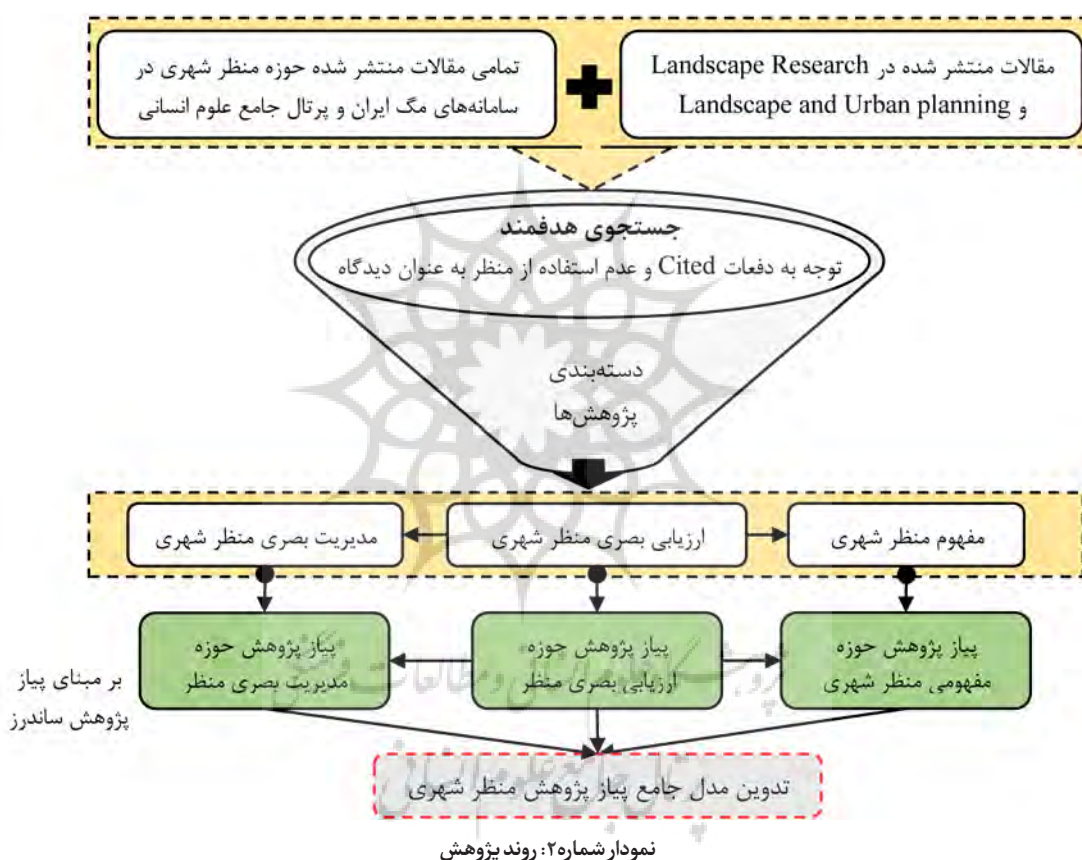

نمودار شماره ۱: پیاز پژوهش (Melnikovas, 2018: 33)

۳. روش

در این پژوهش انتخاب نمونه‌های مورد مطالعه بر مبنای جستجوی کامپیوتری در پایگاه‌های علمی در چهار دهه اخیر صورت گرفت. بنابراین پس از جستجوی مفهوم «منظر شهری» در عنوان یا واژگان کلیدی مقالات، بیش از ۱۱۰ (مربوط به یک دهه اخیر) با ضریب ارجاع بالاتر گزینش شدند. منابع نوشتاری استفاده شده، شامل مقالات علمی پژوهشی موجود در سامانه‌های مگ ایران و پرتال جامع علوم انسانی و مقالات خارجی منتشر شده در دو نشریه معتبر حوزه منظر با نام‌های Landscape Research و Landscape and Urban planning هستند. این دو نشریه خارجی از حیث اعتبار، پرداختن به حوزه پژوهش در منظر و داشتن مقالات در تمامی مقیاس‌های منظر انتخاب شدند. در گام بعد، از میان منابع گردآوری شده مواردی که به موضوعی غیر از مفهوم منظر شهری دلالت داشته و واژه منظر را به معنای رویکرد

یا نگرش به‌کاربرده بودند، حذف شدند. با مطالعه چکیده مقالات و پایش اولیه، ۷۱ مقاله (۳۶ تعداد فارسی و ۳۵ تعداد انگلیسی) انتخاب و با روش کیفی و تحلیل محتوا بررسی و دسته‌بندی شدند. از آنجایی که بازیافت و تحلیل اطلاعات نیاز به پشتوانه نظری دارد، تحلیل محتوای داده‌ها و ساختار روش شناختی آنها بر اساس معیارهای استخراج شده پیاز پژوهش ساندرز مورد بررسی قرار گرفتند. در واقع معیارها بر اساس لایه‌های پیاز پژوهش ساندرز شامل روش، فرآیند انجام کار، راهبرد پژوهش، ابزار داده‌کاوی و تحلیل، سطح و مقیاس عمل هستند. دیدگاه اساسی و نظریه حاکم بر پژوهش‌ها نیز مشخص شدند. در انتها پس از ترسیم پیاز پژوهش برای هر یک از حوزه‌ها («مفهوم منظر شهری»، «ارزیابی بصری منظر» و «مدیریت بصری منظر»)، پیاز پژوهش جامع مورد استفاده در مطالعه و پژوهش منظر تدوین شد. نمودار شماره ۲ روند پژوهش حاضر را نمایش می‌دهد.

۳.۱. پژوهش‌های حوزه منظر شهری با تأکید بر مدیریت بصری منظر

سرویس جنگل‌های ایالات متحده^۱ در سال ۱۹۷۳ برای برنامه‌ریزی و کنترل تأثیرات تغییر منظر، نسخه نخست سیستم مدیریت بصری را ایجاد کردند. از اولین کنفرانس «منظر بصری ما» پیشرفت‌های زیادی در زمینه مدیریت بصری و فرآیندها و تکنیک‌های طراحی وجود داشته است. در اواسط دهه ۱۹۹۰ در بریتانیا توجه به مشارکت عمومی پیش گرفته شد و در استرالیا نیز در اواخر دهه ۱۹۸۰ نوع دیگری از سیستم مدیریت بصری توسعه یافته است (Bell, 2001: 202). علاوه بر این

با ظهور خوانش تصاویر^۲، انتشار اطلاعات به صورت گرافیکی به یک روند برگشت‌ناپذیر تبدیل شده و منجر به شکل‌گیری فلسفه مدیریت بصری شهر گردید (Sun & Zhu, 2015: 1331). به‌طور کلی مطالعات مدیریت بصری به رویکردهای تجربی و نظری قابل دسته‌بندی هستند. در رویکرد نظری زیربنای آن نظریه بین‌رشته‌ای مانند نظریه زیبایی‌شناسی یا نشانه‌شناسی و در رویکرد تجربی، تجزیه و تحلیل محتوای بصری بر پایه مصاحبه یا خود محقق، مطرح است (Bell & Davison, 2013: 3). با وجود مقیاس کلان مدیریت بصری، لزوم تدقیق آن با سیاست‌های خرد و محلی از اهمیت بسزایی برخوردار است. این مفهوم در هر مقیاس منظر قابل پیگیری است؛ با این حال بیشتر

می‌توان به دو بخش تقسیم کرد: ۱. پژوهش‌هایی با رویکرد تخصصی؛ جایی که تمرکز بر توصیف منظر به‌عنوان یک شیء است و ۲. پژوهش‌هایی با رویکرد ذهنی؛ جایی که تمرکز بر تجربه بیننده از منظر است (Tveit, et al., 2006: 230). در تعریف منظر ارائه‌شده توسط کنوانسیون منظر اروپا نیز رابطه انسان و محیط بسیار پررنگ است و در اکثر مطالعات برای پیگیری رابطه بین ادراک و منظر از ابزارهایی برای تلفیق گفتمان و واقعیت و پرداختن به شیوه‌های مختلف تفسیر شهروندان استفاده می‌کنند. به‌طور مثال مشاهدات و عکاسی از منظر به‌عنوان پاسخی برای «مستندسازی و نقشه‌برداری» از منظر و درگیر کردن شهروندان مورد کاربرد بوده است (Mulet Gutiérrez, et al., 2020: 89). رویکردهایی نیز از قبیل رویکرد اکولوژیک^۴، زیبایی‌شناسی صوری^۵، روان‌فیزیکی^۶، روان‌شناسی^۷، پدیده‌شناسی^۸، شناختی^۹ (Daniel, et al., 1987: 217)، رویکرد مستقیم^{۱۰} (ترجیحات مردمی درباره منظر) و غیرمستقیم^{۱۱} (ارزیابی بر پایه بررسی توصیفی اجزای تشکیل‌دهنده منظر) نیز مطرح هستند (Briggs & France's research, 2013: 12). رویکردی که در دهه‌های ۶۰ و ۷۰ پیش‌ازپیش مورد توجه قرار گرفت، برای توسعه پایدار محیطی و مشارکت مردم اهمیت خاصی قائل بوده، بنابراین کیفیت محیطی را بر مبنای ایجاد زندگی فردی و جمعی مردم در ارتباط با محیط زیست استوار ساخته است (Matlabi, 2001: 61). نکته قابل توجه در پژوهش‌های حوزه ارزیابی منظر، تأکید آنها بر نیاز جدی مردم به مشارکت بیشتر در تصمیم‌گیری درباره توسعه منظر و در حوزه اجتماعی‌فرهنگی است. مدل‌های از بالا به پایین تاریخی و معاصر نیاز به بازسازی و هم‌افزایی با رویکردهای مشورتی و درگیری بهره‌وران را دارند (Moore-Colyer & Scott, 2005: 519). به‌منظور افزایش مشارکت شهروندان در فرایند شکل‌گیری منظر ابزارهای متفاوتی مطرح و به کار گرفته شدند. به‌کارگیری روش‌ها و ابزارهای موجود در عکاسی و توانایی آنها در ایجاد ارتباط بین تجربه محلی با دانش تخصصی در حوزه منظر تاریخی (Mulet Gutiérrez, et al., 2020: 2) یا تهیه یک نقشه استاندارد تحت وب که هم توسط برنامه‌ریزان و هم توسط کاربران قابل مدیریت و ارتقا باشد (Ruiz, et al., 2020)، نمونه‌ای از آنهاست. در کنار این موارد استفاده شفاف از بازنمایی‌های طراحی می‌تواند به پذیرش مطالعات بصری به‌عنوان یک استراتژی مشارکتی و تحول‌آفرین کمک کند (Raaphorst, et al., 2017).

مونبایلیو^{۱۲} در سال ۱۹۸۴ پیشنهاد کرد که فنون ارزیابی منظر می‌توانند در ارزیابی اثرات دیداری به کار روند. به‌طورکلی این فنون به سه طبقه تقسیم می‌شوند: حسی (ارزشیابی میدانی چشم‌نوازی منظر)،

در حوزه منظر طبیعی بدان پرداخته شده است. راهبردهای مدیریت بصری منظر در حوزه منظر طبیعی نیز با روش اکتشافی ارائه شدند (khalilnezhad & Aminzadeh, 2012). از مقیاس خرد مانند جایگاه نقاشی دیواری در منظر شهری و یا بررسی چشم‌اندازهای محورهای تاریخی (Naderi, 2014; Ahmadi & Sadeghi, 2010) تا توجه به منظر بزرگراه تهران قم (Darabi, et al., 2017) و بزرگراه‌ها در انگلیس در مقیاس کلان نشان دادند که مدیران و مسئولان پروژه‌ها از ابزارهای پیشرفته مدیریت بصری استفاده نکردند (Tezel & Aziz, 2017).

در مطالعات مدیریت بصری به کاربرد روش‌های نوینی نیز می‌توان اشاره کرد. به‌عنوان مثال به‌منظور حل آلودگی بصری در مدیریت محیط، شبیه‌سازی-تحلیل تصاویر/ به کمک برنامه‌نویسی پایتون برای جمع‌آوری مقادیر زیادی تصاویر از وب استفاده شد. کاربرد این مدل با پردازش فیلم / تلفن‌های هوشمند، دوربین مداربسته و هواپیماهای بدون سرنشین می‌تواند برای حذف و مدیریت آلاینده‌های دیداری به کارگرفته شود (Ahmed, et al., 2019). درک عمومی از مدیریت بصری در شفافیت و اعمال کارکردهای منظم متمرکز شده است و کارکردها بایستی دارای رابطه تعاملی باشند (Tezel, et al., 2009). باین‌حال به مدیریت بصری به‌عنوان یک فرآیند و زیر کارکردهای آن پرداخته نشده است. مدیریت بصری شهر با کنترل و تنظیم عوامل شناختی، بر هدایت مؤثر رفتار فردی در هماهنگی با محیط تأثیر می‌گذارد (Sun & Zhu, 2015: 1331). از جمله کارکردهای مطرح شده به‌منظور تحقق مدیریت بصری، ارزیابی بصری منظر است که در ادامه به آن پرداخته خواهد شد.

۳.۲. پژوهش‌های حوزه منظر شهری با تأکید بر ارزیابی بصری منظر

سه مورد از چارچوب‌های کاربردی برای تجزیه و تحلیل کیفیت‌های بصری که به‌طور گسترده به کار می‌روند، شامل ارزیابی شخصیت منظر^۱، روش ارزیابی زیبایی منظر^۲ و سیستم مدیریت منابع بصری^۳ هستند. ارزیابی شخصیت منظر در انگلستان مطرح شد و طی ۲۰ سال گذشته به‌طور گسترده در مراحل مختلف برنامه‌ریزی مورد استفاده قرار گرفته و روش ارزیابی زیبایی منظر در دهه ۱۹۷۰ برای بخش جنگلداری ایالات متحده توسعه یافته است. از محدودیت‌های هر سه روش این است که آنها برای تخمین به داده‌های میدانی تکیه می‌کنند. برای روش‌های ارزیابی شخصیت منظر و سیستم مدیریت منابع بصری، بیشترین توصیف بصری در سطح بررسی میدانی است، در حالی که ارزیابی زیبایی منظر بر اساس رتبه‌بندی عکس‌های منظر پیش برده می‌شود (Tveit, et al., 2006: 230). نظریه زیبایی‌شناسی منظر از جمله نظریات غالب مورد استفاده در پژوهش‌ها بوده است. پژوهش‌هایی مبتنی بر نظریه زیبایی‌شناسی منظر، به دنبال ارتباط بین این نظریه و شاخص‌های منظر است که در این راستا فیلترهای اولیه‌ای برای انتخاب شاخص‌های بصری معرفی شده است (Ode, et al., 2008: 109).

پژوهش‌های انجام‌شده در حوزه ارزیابی جنبه‌های بصری منظر را

- 1 Landscape Character Assessment (LCA)
- 2 Scenic Beauty Estimation (SBE)
- 3 Visual Resource Management (VRM)

- 4 Ecological Approach
- 5 Aesthetical Formal Approach
- 6 Psychophysical Approach
- 7 Psychological Approach
- 8 Phenomenological Approach
- 9 Cognitive Approach
- 10 Direct Approach
- 11 Indirect Approach
- 12 Monbailliu

استفاده از تکنیک یادداشت برداری فیلپ تیل (کمی) و تحلیل عناصر بصری منظر سایمون بل (کیفی) به نوعی با ترکیب روش های کمی و کیفی به ارزیابی کیفیت منظر تاریخی پرداخته اند (Ghalehnoee, et al., 2018).

استفاده از تصاویر برای ارزیابی منظر و ادراک غیرمستقیم افراد در پژوهش های معطوف به بررسی ترجیحات محیطی منظر نیز پرکاربرد بوده است (Rafeeani, et al., 2015; Wahdattalab, et al., 2020; Burley, et al., 2013; Golchin & Behbahani Irani, 2013; Golchin et al., 2013). ارزیابی ترجیحات بصری و ادراک بصری کاربران از نماهای شهری در مقیاس خرد مطرح شده که با ابزار اسپیس میت کیفیت بصری موردسنجش قرار گرفته و داده های کمی با استفاده از ابزار ایزووایست استخراج گردیدند (Esfandiari & Tarkashvand, 2020). ارزیابی ترجیحات بصری انواع ویژگی های منظر با استفاده از الگوریتم Apriori به عنوان یک ابزار داده کاوی نیز قابل انجام است. در سطح اول، ارزیابی زیبایی منظره از ۱ تا ۵ صورت می گیرد و در سطح دوم، ترجیحات بصری از طریق الگوریتم در پارامترهای ادراکی تعیین می گردد (Asur, et al., 2020: 247). رتبه بندی مقایسه ای به عنوان ابزاری مرسوم در بررسی ترجیحات افراد مستلزم مقایسه صحنه های قبل و بعد از اعمال تغییرات است (Feimer, et al., 1981). در بررسی منظر خیابان های شهری استفاده از دوربین مبتنی بر تلفن هوشمند و برنامه مپیلری^۷ به استخراج صفات از مجموعه داده های دیداری و شنیداری می انجامد (Verma, et al., 2019). برای مثال تجزیه و تحلیل داده های حاصل از طریق مقایسه تجربیات حاصل از حرکت مبتنی بر جی پی اس در یک محیط ناآشنای شهری نشان داد که شرکت کنندگان بیشتر «مسیر» را در نقشه های شناختی خود دارند و نشانه ها، غالب ترین عنصر در نقشه های شناختی بودند (Ercevik Sonmez & Erinsel Onder, 2019). در بررسی های منظر شهری در مقیاس خرد نیز توجه به خط آسمان حائز اهمیت بوده و روش تحلیل بعد فرکتال در نرم افزار متلب بنویت^۸ به عنوان ابزاری نوین در تحلیل آن مطرح است (Esfandiari & Tarkashvand, 2020). با استفاده از الگوریتم هایی مبتنی بر قوه بینایی که در رایانه ایجاد شده اند، برای بررسی کمی سیمای خیابان کاربرد داشته و به کمک روش تبدیل هاف^۹ بر اساس نرم افزار بی نام «اسپیس^{۱۰}» با بررسی مرزها می توان به پردازش تصاویر گرفته شده پرداخت (Tucker, 2004). سیمای شهرها با تلفیق چند تکنیک نیز قابل تحلیل هستند. ترکیب تحلیل سلسله مراتبی و تکنیک تصمیم گیری چندمعیاره^{۱۱} در کنار پرسشنامه تصویری برای بررسی ترجیحات و تکنیک تاپسیس برای شناسایی اولویت ها یکی از آن نمونه هاست (Karimi moshaver & Winkemann, 2018). در گام بعد برای مدل سازی طرح می توان از نرم افزار متلب کمک گرفت تا دید فازی به مدیران و برنامه ریزان شهر برای انتخاب محل مناسب احداث یک ساختمان بلند داد (Karimimoshaver, et al., 2020).

روش های رتبه بندی یا امتیازدهی و تکنیک های آماری تحلیل با رگرسیون چندمتغیره به کمک پاسخ های کاربران. تجزیه و تحلیل روابط بین کیفیت بینایی و ویژگی های ساختاری منظر نیز یک روش مؤثر در انجام تحقیقات شناختی محسوب می شود (Darabi, et al., 2017: 503). از دیگر ابزارهای تحلیل بصری شهر می توان به شبکه تصویری^۱، قاب ایستا^۲، تحلیل فرم بصری شهر، تحلیل ارزیابی تأثیر بصری، مدل سازی کیفیت بصری، مدل سازی اثر بصری^۳، تحلیل دید مبتنی بر سه بُعد^۴ و روش تبدیل هاف اشاره کرد (Karimi Moshaver, 2014: 8). جنبه های فیزیکی مکان از قبیل محرک های حسی، دیدها و کانون های بصری، شکل، اندازه و فرم فضا، میزان محصور شدن و حضور پوشش گیاهی همواره مورد تأکید و بررسی متخصصان بوده است؛ اما عوامل اجتماعی نیز در تأثیر ویژگی های فیزیکی بر افراد نقش اساسی دارند. بدیهی است که مواجهه های اییزودیک با جنبه های فیزیکی و ملموس مکان با ارزش های اجتماعی و نمادین گره خورده و در متن معناهای اجتماعی، فرهنگی و ایدئولوژیکی که در تجربیات افراد نهفته است، بهتر درک می شود. بنابراین فرآیند نقشه برداری یک روش متمرکزا برای درک همپوشانی بین عوامل محیطی و معنای اجتماعی مکان فراهم کرده است (Evered, 2016: 691). بررسی دیدهای متوالی و ارزیابی کیفیت منظر در حوزه منظر طبیعی شهری (پارک های درون شهری و رودکنارها) مورد توجه بوده و با معیارهای توالی فضایی، پیچیدگی و شگفتی پیگیری شده و از مطالعات میدانی و پرسشنامه دلفی و آزمون همبستگی به منظور ارزیابی کیفیت آنها استفاده شده است (Motevali, Sedagati & Dartoomi, 2017; 2011). مصاحبه نیمه ساختاریافته و تحلیل هرمنوتیکی نیز برای سنجش تأثیر احساس مکان بر تصویر ایجاد شده از مناظر طبیعی در ذهن کاربران ابزار پژوهش بوده است (Falahatkar & Aminzadeh, 2020: 130).

۳.۳. پژوهش های حوزه منظر شهری با تأکید بر مفهوم آن به مثابه کل

از دید برخی متخصصان منظر شهری تاریخی به عنوان گونه ای از منظر شهری موجود در شهرها به عنوان رویکردی به منظر شهری معرفی می شود که با ترکیب ریخت شناسی شهری و روش تحلیل سلسله مراتبی^۵ در مرحله پیش برنامه ریزی می تواند در پیشبرد اقدامات مفید باشد (Wang, et al., 2021: 273). در بررسی منظر شهری تاریخی توجه ویژه به کریدورهای با ارزش شهری با استفاده از روش های تجزیه و تحلیل شبکه بوده (Li, et al., 2021). برای مثال کریدورهای دید در منظر شهری تاریخی شهر شیراز (محور و منظر ورودی شهر) با تکنیک سطوح حفاظت بصری^۶ و تحلیل عاملی اکتشافی و رگرسیون مورد بررسی قرار گرفته است (Asadpour, et al., 2020; Asadpour, et al., 2020; Chizfahmdaneshmandian & Behzadfar, 2020). برخی با

7 Mapillary

8 Matlab-Benoit

9 Hough Transform

10 Scape

11 Multiple-criteria decision analysis (MCDA)

1 Photo grid

2 Stop-frame

3 Visual impact modeling

4 3D-based view analysis

5 Analytical Hierarchy process (ANP)

6 Visual Protection Surface (VPS)

۴. بحث و یافته‌ها

مبنایی برای ارزیابی و پیشبرد پژوهش «نظریه زیبایی‌شناسی» در اغلب آنها مورد توجه بوده است؛ و برخی به لزوم توجه پایین به بالا در سیاست‌گذاری‌ها و تصمیم‌گیری‌ها در حوزه منظر شهری اذعان داشته که این مهم به جنبه تجربه افراد از منظر اشاره دارد. ماتریس نمایش داده شده در جدول شماره ۱ مقیاس‌های سه‌گانه خرد، میانه و کلان شهری را در تلافی با حوزه‌های پژوهشی در منظر شهری مطرح می‌کند. حوزه میانه در هر سه حضور داشته و مقیاس کلان در پژوهش‌های معطوف به مدیریت بصری منظر و پژوهش‌هایی با تأکید بر مفهوم منظر شهری بیشتر دیده شده است. جدول شماره ۲ پژوهش‌های سه حوزه را به تفصیل مورد مقایسه قرار داده است.

پژوهش‌های بررسی شده در حوزه منظر به سه بخش (۱) مباحث مرتبط با مدیریت بصری منظر، (۲) ارزیابی بصری منظر و (۳) پژوهش‌های مرتبط با منظر شهری و منظر شهری تاریخی قابل تقسیم هستند. جدول شماره ۲ جمع‌بندی پژوهش‌های انجام شده در حوزه منظر شهری را نمایش می‌دهد. بررسی‌ها نشان می‌دهند که برخورد و اتخاذ رویکرد کل‌نگر به منظر ضروری قلمداد شده و برخی از پژوهش‌ها به دنبال دستیابی به مدلی جامع در تحقیق بصری با رویکرد انتقادی بودند. تأکید بر نگاه زمینه محور به منظر و نحوه فیلتر کردن ویژگی‌های هر محیط در ارزیابی منظر نقطه مشترک برخی از پژوهش‌ها بود. به عنوان

جدول شماره ۱: ماتریس پژوهش‌های انجام شده در حوزه منظر شهری

فراوانی	فراآیند انجام کار	مقیاس کلان	مقیاس میانه	مقیاس خرد	پژوهش در منظر شهری
۱۵	کمی				مدیریت بصری منظر شهری
۲۶	کمی				ارزیابی بصری منظر شهری
۲۸	کمی				مفهوم منظر شهری

جدول شماره ۲: جمع‌بندی پژوهش‌های انجام شده در حوزه منظر شهری

مفهوم منظر شهری		ارزیابی بصری منظر شهری		مدیریت بصری منظر شهری	
تعداد	محورها	تعداد	مجتمع مسکونی و نماها	تعداد	دید و چشم‌انداز
۳	شهر	۲	منظر شهر تاریخی	۲	منظر
۱۳	منظر شهر با دید کل‌نگر	۱	واقعیت مجازی	۱۰	خاطره بصری
۲	میدان شهری	۱۰	محور	۱	بزرگراه
۱	محله	۱	پارک	۲	
۱	پارک	۲	رودخانه و ساحل		
۲	رودخانه و دریاچه				
	تحلیلی، قیاسی استقرایی، تفسیری، توصیفی، تحلیل هرمنوتیکی، تحلیل محتوا، قیاس تطبیقی		تحلیلی-توصیفی، پیمایشی، همبستگی، مدل‌سازی، تجربی-شبیه‌سازی، مقایسه‌ای		توصیفی-تحلیلی، اکتشافی، ارزیابی، پیمایشی، مقایسه
۳	کمی	۱۲	کمی	۱۳	کمی
۲۲	کیفی	۱۱	کیفی	۲	کیفی
۳	آمیخته	۳	آمیخته		
	AHP، GIS، دلفی، عکس هوایی، تحلیل خوشه‌ای، مرور سیستماتیک، مصاحبه عمیق، بررسی روایت‌ها، عکس برداری، نقشه برداری مشارکتی و تجربی، تحلیل عاملی، رگرسیون		ایزوویست، پرسشنامه، ترجیح سنجی، تکنیک سطوح حفاظت بصری، ماتریس دستیابی به اقدام، تکنیک یادداشت برداری فیلیت تیل، ترکیب خطی وزنی، تکنیک کیفی سایمون بل، بررسی تصاویر، GIS، SPSS، تحلیل خوشه‌ای، سنجش ارجحیت بصری		مشاهده، پرسشنامه، مصاحبه، تحلیل شبکه
۱۳	منظر به مثابه کل	۴	کلان: شهر	۱۱	کلان: شهر
۵	کلان: شهر				
۴	میانه: پارک و محله و میدان	۹	میانه: منطقه و پارک	۲	میانه: پارک و مسیل
۳	خرد: محورها	۱۳	خرد: خیابان، مسیر	۳	خرد: خیابان
۱۲	نظری	۴	نظری	۷	نظری
۱۶	تجربی	۲۲	تجربی	۸	تجربی
	زیبایی‌شناسی، انتقادی و نشانه‌شناسی، رویکرد سیستمی		زیبایی‌شناسی (صوری)، دیدگاه سایمون بل		زیبایی‌شناسی و اکولوژی منظر

الف) فراوانی کاربرد هر جزء در هر لایه با تفاوت رنگ و اندازه اضافه شده است.

ب) «مسیرهای هدایت پژوهشگر» با فلش‌های کمرنگ مشخص شده است.

ج) این مدل به نسبت مدل پیاز پژوهش ساندرز یک لایه اضافه دارد. در حقیقت دولایه بیرونی یعنی هستی‌شناسی پژوهش مرحله‌ای است که باورهای پژوهشگر در روند پژوهش را مشخص می‌کند. به این ترتیب از میان سه دسته راهبردهای «عینیت‌گرا»، «ساختارگرا» و «ذهنیت‌گرا» موردنظر دمیگ و سوافیلد بایستی دست به انتخاب زده شود.

د) رویکرد «توصیفی» به رویکرد قیاسی و استقرایی مطرح شده در پیاز پژوهش ساندرز اضافه شده است.

ه) در لایه «راهبرد»، تجربی-شبه‌سازی، توصیفی، همبستگی، تحلیل هرمنوتیکی و قیاسی-تطبیقی افزوده شدند.

و) افق زمانی تمامی پژوهش‌ها در دو دسته طولی و عرضی جامی‌گیرند و اغلب پژوهش‌های صورت گرفته در حوزه منظر شهری با افق زمانی طولی صورت گرفته‌اند.

ز) در هسته مرکزی پیاز پژوهش منظر شهری تکنیک‌ها و رویه‌ها مطرح شدند. تکنیک‌های پژوهش در منظر با تأکید بر نظرات ارائه شده توسط متخصصان (Karimi Moshaver, 2014; Tveit, et al., 2006; Briggs & France, 1980) در دو دسته کلی مستقیم (پرسش از مردم) و غیرمستقیم (تحلیل تخصص‌گرایانه) تقسیم شدند. (نمودار شماره ۴)

جدول شماره ۳ پیشنهادی روش‌شناختی پژوهش در منظر شهری را نمایش می‌دهد. به عنوان مثال در صورت تعیین دسته هستی‌شناسی عینیت‌گرا (متناسب با مسئله پژوهش)، پارادایم اثبات‌گرایی می‌تواند برگزیده شود و رویکرد موردنظر نیز متناسب با آن استقرایی یا توصیفی باشد. گاهی از ترکیب دو یا چند راهبرد نیز در پژوهش استفاده می‌شود. پس از آن انتخاب روش‌شناختی پژوهش یا فرآیند انجام کار مطرح می‌گردد که می‌تواند کمی، کیفی و یا تلفیقی از آنها باشد. به عنوان مثال در صورت انتخاب رویکرد توصیفی در پی آن با عبور به لایه بعدی انتخاب روش‌شناختی کیفی یا آمیخته و استفاده از راهبرد پیمایش یا بررسی موردی پیشنهاد می‌شود. انتخاب هستی‌شناسی تفسیرگرایی و رویکرد استقرایی با تعیین روش‌های کیفی و راهبرد قوم‌نگاری در حوزه منظر شهری فرهنگی کاربرد خواهد داشت.

۵. نتیجه‌گیری

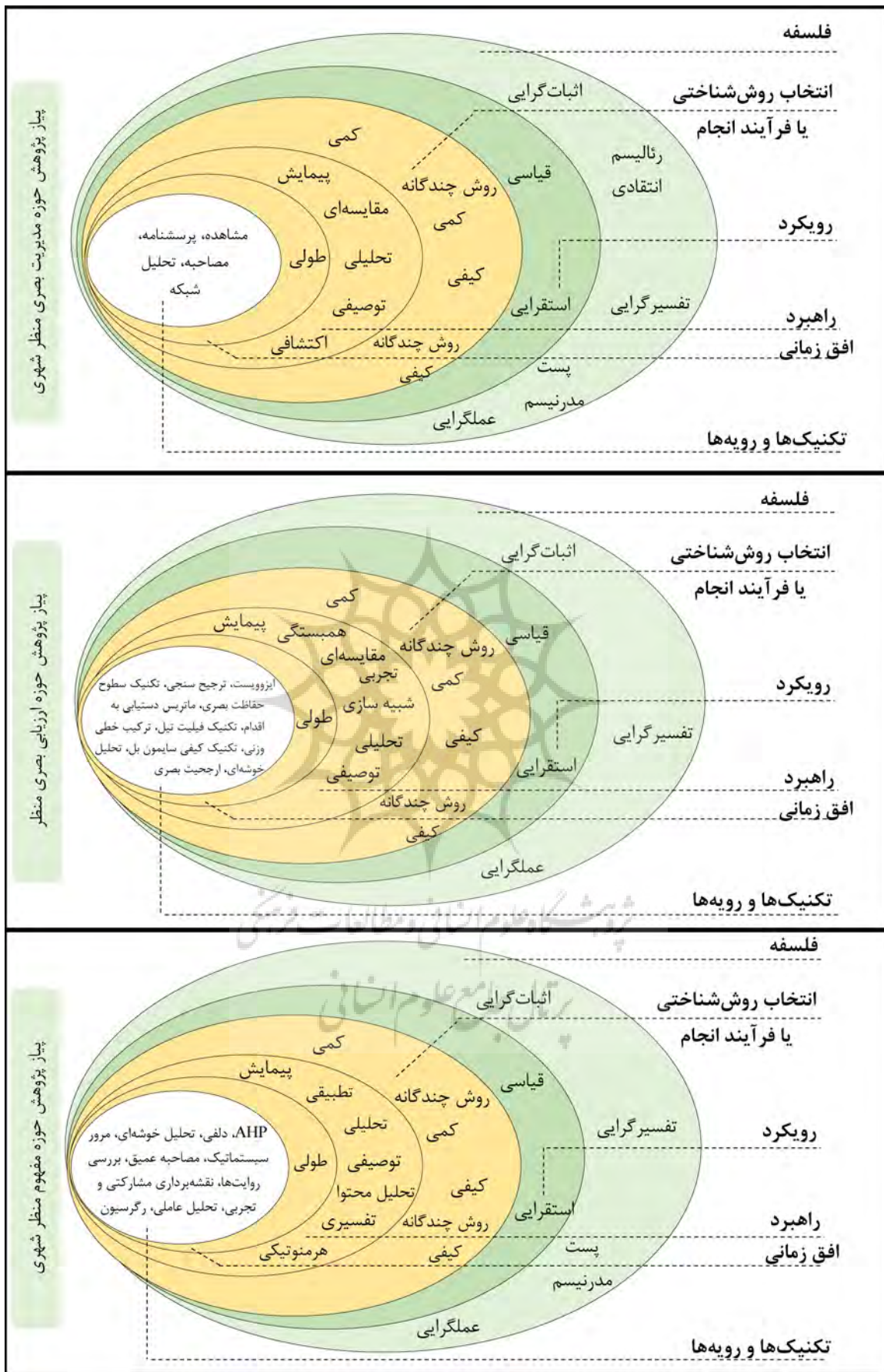
پژوهش‌های حوزه منظر شهری اغلب بر توصیف و ارزیابی منظر به عنوان یک شیء تمرکز داشته و آن را به مثابه یک مفهوم عینی پی گرفتند یا این که با رویکرد ذهنی و تمرکز بر تجربه بیننده از منظر به بررسی ترجیحات و ادراک افراد پرداختند. پس از مرور سیستماتیک پژوهش‌های حوزه منظر شهری به سه بخش «مفهوم منظر شهری»، «مدیریت بصری منظر شهری» و «ارزیابی بصری منظر شهری» تقسیم

پژوهش‌های انجام شده با محوریت «مدیریت بصری منظر» در ایران به‌طور کلی در مقیاس کلان (شهر)، مقیاس میانه (مسیل و پارک) و مقیاس خرد (خیابان) صورت گرفته‌اند. در اغلب آنها از روش پژوهش پیمایشی و رویکرد توصیفی-تحلیلی استفاده شده و با ابزار پرسشنامه به بررسی و تحلیل وضع موجود پرداختند. در پژوهش‌های خارجی موضوع مدیریت بصری در حوزه‌های گوناگون مدیریت محیط زیست و جنگل‌ها و مناظر شهری و بزرگراه‌ها مورد توجه بوده و با روش شبه‌سازی و تحلیل تصاویر به کمک ابزار پرسشنامه و مصاحبه و با استراتژی اکتشافی صورت گرفته بودند. بسیاری از پژوهش‌های انجام شده در حوزه مدیریت بصری منظر در واقع به ارزیابی بصری آن پرداخته‌اند. «ارزیابی بصری منظر» به عنوان یک مفهوم مستقل در حوزه منظر مطرح است. فعل پژوهش «ارزیابی» در بررسی موضوعاتی خرد از نماهای شهری، مجتمع‌های مسکونی و انواع فضاهای بسته و باز تا مناظر طبیعی و مصنوعی شهرها و پارک‌ها و رودخانه‌ها به کار رفته است. در حوزه ارزیابی می‌توان به تجربه افراد از منظر نزدیک‌تر شد. بنابراین اغلب پژوهش‌های این بخش با روش‌های کمی و با رویکرد تجربی پیش برده شدند. انواع تکنیک‌ها و ابزارهای تحلیلی مانند تکنیک سطوح حفاظت بصری و تکنیک یادداشت‌برداری فیلیپ تیل منحصراً به کار گرفته شدند.

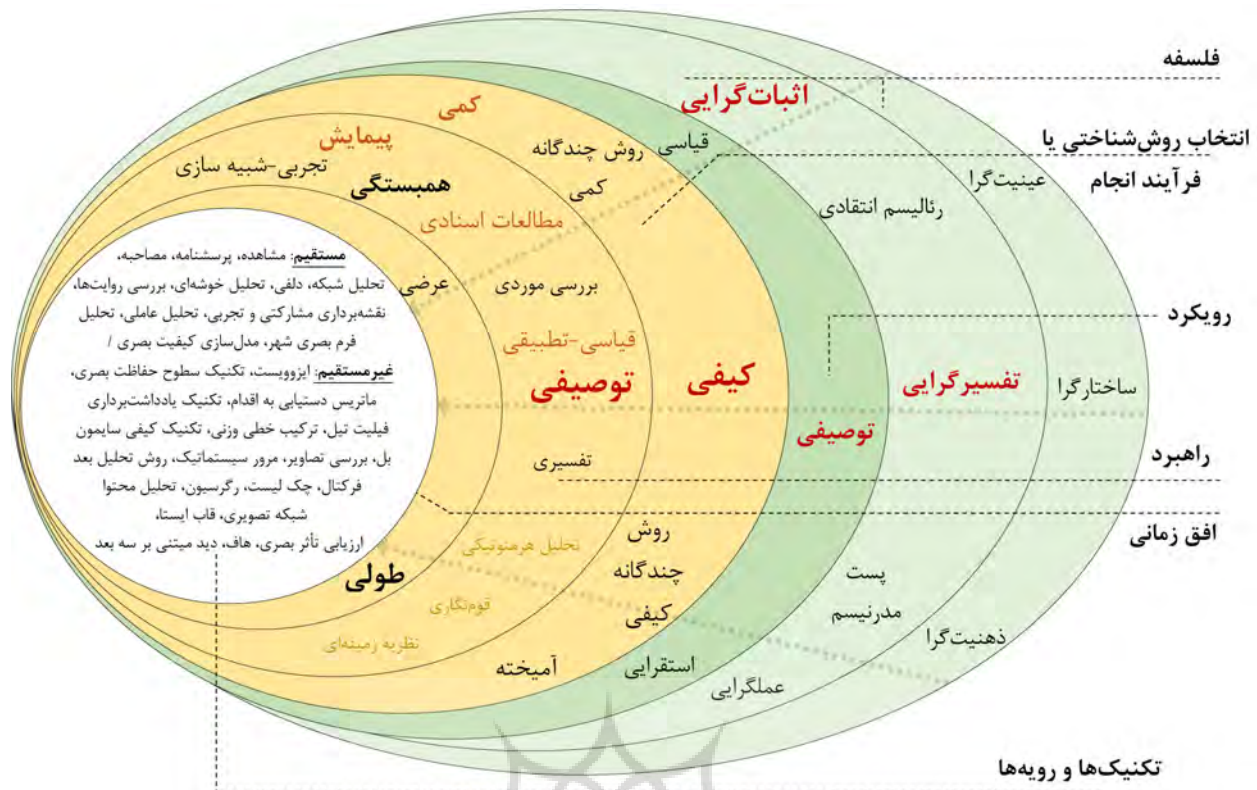
پرداختن به مفهوم «منظر شهری» بیشتر در نگاه به منظر به مثابه کل پیگیری شده است. در این پژوهش‌ها دیدگاه‌های نظری مورد تأکید بوده و نظریه‌های زیبایی‌شناسی و انتقادی و نشانه‌شناسی به عنوان پشتوانه نظری پژوهش‌ها مطرح شده بودند. فرآیند انجام کار در اغلب آنها کیفی بوده و از روش‌های تحلیلی، قیاسی استقرایی، تفسیری و توصیفی استفاده شده است. پس از انتخاب روش موردنظر، تکنیک دلفی، استفاده از عکس هوایی، تحلیل خوشه‌ای، مرور سیستماتیک، مصاحبه عمیق، بررسی روایت‌ها، عکس‌برداری و نقشه‌برداری مشارکتی به عنوان ابزارهای داده‌کاوی و تحلیل داده‌ها مورد استفاده قرار گرفته است.

نمودار شماره ۳ نیز پیاز پژوهش مرتبط با دسته‌بندی ارائه شده از پژوهش‌های انجام شده در حوزه منظر را ارائه می‌دهد. پیازهای پژوهش در سه حوزه «مدیریت بصری منظر شهری»، «ارزیابی بصری منظر شهری» و «مفهوم منظر شهری» در سه لایه فلسفه، رویکرد، راهبرد و تکنیک‌ها و ابزارها دارای تفاوت هستند و به‌طور ویژه تکنیک‌های مورد استفاده در بحث ارزیابی بصری دارای تنوع بیشتری است. پس از تدوین این سه پیاز پژوهش با ترکیب آنها مطابق نمودار شماره ۴ پیاز پژوهش منظر شهری نمایش داده شده است. گفتنی است که با بهره‌گیری از ایده ابر کلمات^۱ بر اساس فراوانی موارد اشاره شده در میان مقالات، اندازه و رنگ کلمات متفاوت است. پیاز پژوهش منظر شهری این امکان را فراهم می‌کند تا محقق به انتخاب مناسب روش‌ها و ابزارهای پژوهش دست یابد. همگی این لایه‌ها با توجه به پرسش و مسئله پژوهش قابل تعیین و کاربست هستند. موارد زیر تفاوت‌های پیاز پژوهش منظر شهری را در مقایسه با پیاز پژوهش ساندرز مطرح می‌کنند.

شماره ۳: پیاز پژوهش منظر شهری به تفکیک دسته‌بندی سه‌گانه

نمودار شماره ۴: پیاز پژوهش منظر شهری

جدول شماره ۳: پیشنهاد‌های روش شناختی پژوهش در منظر شهری

انتخاب‌های روش شناختی پیشنهادی مطابق پیاز پژوهش ارائه شده در نمودار شماره ۴							
ردیف	فلسفه		انتخاب روش شناختی یا فرآیند انجام	رویکرد	راهبرد	افق زمانی	تکنیک‌ها و رویه‌ها
	پارادایم	هستی‌شناسی					
۱	عینیت‌گرا	اثبات‌گرایی	آمیخته	قیاسی	تجربی-شبهه‌سازی	طولی	ایزوپوست
۲	ساختارگرا	تفسیرگرایی	کیفی	استقرایی	قوم‌نگاری	طولی	نقشه‌برداری مشارکتی
۳	عینیت‌گرا	تفسیرگرایی	کیفی	قیاسی	تفسیری	عرضی	تصاویر و سفرنامه‌ها
۴	ذهنیت‌گرا	رنالیسم انتقادی	کیفی یا آمیخته	توصیفی	قیاس تطبیقی	طولی	بررسی روایت‌ها
۵	ساختارگرا	تفسیرگرایی	آمیخته	توصیفی	بررسی موردی	عرضی	تحلیل سایمون بل
۶	ذهنیت‌گرا	عمل‌گرایی	کمی	استقرایی	پیمایش	طولی	تکنیک سطوح حفاظت بصری
۷	ذهنیت‌گرا	پست‌مدرنیسم	کیفی	توصیفی	هرمنوتیکی	طولی	مرور سیستماتیک یا تحلیل محتوا

لایه‌های پیاز پژوهش نیز حائز اهمیت است. این مدل سعی داشته نگاهی جامع به پژوهش در منظر ارائه دهد و چارچوبی یکپارچه از انواع متنوع و پراکنده پژوهش در منظر شهری را معرفی کند. به کمک این مدل می‌توان مسیر پژوهش را به‌طور کامل مشخص کرد و از سردرگمی و انتخاب‌های نادرست ابزارهای تحلیلی دوری جست. پیاز پژوهش منظر شهری می‌تواند راهگشای کار محققان در این حوزه باشد. در پژوهش‌های آتی می‌توان با تأکید بر مفاهیم خاص منظر از جمله «منظر فرهنگی»، «منظر بومی» و غیره نیز پیازهای پژوهش مرتبط تدوین گردد. از طرفی این قابلیت را دارد که در حوزه منظر شهری نیز با تأکید بر «مقیاس عمل منظر» (خرد، میانه یا کلان) مدل‌های پیاز پژوهش مشابه بررسی شود.

شدند. سپس با تحلیل محتوای روش شناختی آنها پیاز پژوهش برای هر سه حوزه تدوین شد که به‌نوعی راهنمای طرح تحقیقاتی در این حوزه‌ها خواهد بود. در نهایت با تلفیق این سه پیاز، پیاز پژوهش منظر شهری ارائه گردید. مدل پیاز پژوهش منظر شهری با تأکید بر روش شناختی پژوهش از هفت لایه تشکیل و زمینه‌محور شده پیاز پژوهش ارائه‌شده توسط ساندرز و همکارانش در حوزه منظر شهری است. همواره متناسب با مسئله تعیین‌شده، پرسش‌ها و اهداف پژوهش، انتخاب هستی‌شناسی، روش‌شناسی، رویکرد، راهبرد تا ابزار مناسب تحلیل داده‌های جمع‌آوری شده می‌تواند انواع متفاوتی داشته باشد. با توجه به این که اغلب پژوهش‌های انجام‌شده به کاربرد و استفاده از تکنیک‌های متنوع پرداختند، توجه به سایر

References:

- Ahmadi, F., & Sadeghi, A. (2010). Investigation of the Factors Affecting Visual Management of Views and Vistas within the Historical - Functional Valuable Buildings (Case Study: Streetscape of Seyyed Alaedin Hossein Shrine, Shiraz). *Scientific and research Journal management system*, 21(3), 249-264. [in Persian]
- Ahmed, N., Islam, M. N., Tuba, A. S., Mahdy, M. R. C., & Sujauddin, M. (2019). Solving visual pollution with deep learning: A new nexus in environmental management. *Journal of Environmental Management*, (248), 1-9.
- Alehashemi, A., & Sarihi, S. (2011). Bernard Lassus awarded IFLA gold medal 2009. *MANZAR, the Scientific Journal of landscape*, 3(13), 42-47. [in Persian]
- Asadpour, A. (2013). Descriptive Strategies in Landscape Research. *MANZAR, the Scientific Journal of landscape*, 5(22), 22-25. [in Persian]
- Asadpour, A. (2017). *Mental Image in Landscape & City; Basics & Tactics*. Ghazvin: Jahad daneshgahi Press.
- Asadpour, H., Montazerolhodjah, M., & SharifNejad, M. (2020). Recognizing the Factors Influencing Citizens' Visual Perception of Urban Spaces (Case Study: Hafez Historical Axis of Shiraz). *Journal of Sustainable Architecture and Urban Design*, 8(1), 49-66. doi: 10.22061/jsaud.2020.5818.1567. [in Persian]
- Asadpour, H., Montazerolhodjah, M., & Sharifnejad, M. (2021). Identifying the effect of physical components on visual perception in urban areas (Case study: the path between the Quran Gate and Ali Ibn Hamza Bridge in Shiraz). *Physical Social Planning*, 7(4), 121-133. doi: 10.30473/psp.2021.52136.2285. [in Persian]
- Asur, F., Deniz Sevimli, S., & Yazici, K. (2020). Visual Preferences Assessment of Landscape Character Types Using Data Mining Methods (Apriori Algorithm): The Case of Altınsaç and Inkoy (Van/Turkey). *Journal of Agricultural Science and Technology*, 22(1), 247-260.
- Atashinbar, M. (2010). What is an urban landscape in the opinions of experts. *MANZAR, the Scientific Journal of landscape*, 1(3), 72-73. [in Persian]
- Aziz, H. A., & Rasidi, M. (2014). The role of green corridors for wildlife conservation in urban landscape: A literature review. Paper presented at the IOP Conference Series: Earth and Environmental Science.
- Bell, E., & Davison, J. (2013). Visual management studies: Empirical and theoretical approaches. *International Journal of Management Reviews*, 15(2), 167-184.
- Bell, S. (2001). Landscape pattern, perception and visualisation in the visual management of forests. *Landscape and Urban Planning*, 54(1), 201-211. doi:https://doi.org/10.1016/S0169-2046(01)00136-0.
- Bell, S. (2007). *Landscape Pattern, Perception and Process*, Translated by B. Aminzadeh, Tehran: University of Tehran Press. [In Persian]
- Bell, S. (2012). *Landscape: pattern, perception and process*. Routledge press.
- Burley, J. B. (2006). A quantitative method to assess aesthetic/environmental quality for surface mine planning and design. *WSEAS Transactions on Environment and Development*, 2(5), 524-529.
- Chizfahmdaneshmandian, M. & Behzadfar, M. (2020). Protecting Historic Urban Landscape, using visual protection surface method (VPS) (Case Study: The Historic Urban Landscape of Qur'an Gate, Shiraz). *Research & Urban Planning*, 11(41), 147-164. [in Persian]
- Corner, J. (1999). *Recovering landscape: Essays in contemporary landscape theory*. Princeton Architectural Press.
- Cullen, G. (2003). *The Concise Townscape*, Translated by M. Tabibian, Tehran: University of Tehran Press. [In Persian]
- Darabi, H., Razavi, S. S., & Vaeziheir, A. (2017). Ecological Landscape Planning Considering Landscape Aesthetics (Case Study: Part of Tehran-Qom Freeway). *Open Journal of Ecology*, 7(09), 503-517.
- de Oliveira Orth, C., & Maçada, A. C. G. (2020). Corporate fraud and relationships: a systematic literature review in the light of research onion. *Journal of Financial Crime*, 28(3), 741-764.
- Erçevik Sönmez, B., & Erinsel Önder, D. (2019). The influence of GPS-based navigation systems on perception and image formation :A case study in urban environments. *Cities*, (86), 102-112. doi:https://doi.org/10.1016/j.cities.2018.12.018.
- Esfandiari, A., & Tarkashvand, A. (2020). Application of Isovist analysis and sightlines in measuring visual quality of residential complexes (Case Study: Kermanshah City). *Motaleate Shahri Journal of Urban*

- Studies, 9(35), 19-32. doi: 10.34785/J011.2021.105 [in Persian]
- Esmaceldokht, M., Mansouri, S., & Sheibani, M. (2021). A Comparative Study of Citizens' Interpretations of the City (Urban Landscape) and Urban Development Plans A Transition from a Traditional landscape to a Modern one in Shiraz. *Bagh-e Nazar*, 18(96), 45-58. doi: 10.22034/bagh.2020.238222.4597. [in Persian]
  - Evered, E. (2016). The role of the urban landscape in restoring mental health in Sheffield, UK: service user perspectives. *Landscape Research*, 41(6), 678-694.
  - Falahatkar, H., & Aminzadeh, B. (2020). The sense of place and its influence on place branding: a case study of Sanandaj natural landscape in Iran. *Landscape Research*, 45(1), 123-136. doi:10.1080/01426397.2018.
  - Feimer, N. R., Smardon, R. C., & Craik, K. H. (1981). Evaluating the effectiveness of observer based visual resource and impact assessment methods. *Landscape Research*, 6(1), 12-16. doi:10.1080/01426398108705963.
  - Ghalehnoee, m., Delakeh, s., & Beigi M. h. (2018). evaluation of the quality of landscape in walkways, using note-taking technique and analyzing visual elements of landscaping (case study: harouniyeh historical context of isfahan). *Journal of Conservation and Architecture in Iran*, 7 (14), 139-145. [in Persian]
  - Ginzarly, M., Houbart, C., & Teller, J. (2019). The Historic Urban Landscape approach to urban management: a systematic review. *International Journal of Heritage Studies*, 25(10), 999-1019. doi:10.1080/13527258.2018.1552615
  - Golchin, P., & Irani Behbahani, H. (2013). Evaluating Landscape in Archaeological Sites with an Emphasis on Formal Aesthetic Approach: The Case of Bishapour and Tange-Chogan Region, Iran. *Journal of Environmental Studies*, 39(2), 11-24. doi: 10.22059/jes.2013.35410 [in Persian]
  - Golchin, P., Naroee, B., & Irani Behbahani, H. (2014). Study of Users Preferences Based on Visual Quality Evaluation: The Case of Zahedan Mellat Urban Forest Park. *Journal of Environmental Studies*, 39(4), 193-203. doi: 10.22059/jes.2014.36472. [in Persian]
  - Golkar, K. (2008). Conceptual Evolution of Urban Visual Environment; From Cosmetic Approach Through to Sustainable Approach. *Environmental Sciences*, 5(4), 95-113. [in Persian]
  - Hashemizadegan, S. A. (2019). A Book Review; Research in Landscape Architecture: Methods and Methodology, Seizing the Concepts in Favor of a Pragmatic Stance. *MANZAR, the Scientific Journal of landscape*, 11(48), 54-56. doi: 10.22034/manzar.2019.195222.1985 . [In Persian]
  - Herold, M., Goldstein, N. C., & Clarke, K. C. (2003). The spatiotemporal form of urban growth: measurement, analysis and modeling. *Remote Sensing of Environment*, 86(3), 286-302. doi:10.1016/s0034-4257(03)00075-0.
  - Kaplan, R., Kaplan, S., & Ryan, R. (1998). *With people in mind: Design and management of everyday nature*. Island press.
  - Karimi Moshaver, M. (2014). *Methods, Techniques and Tools in Urban Visual Analysis*. The Monthly Scientific Journal of Bagh-e Nazar, 11(29), 3-10. [in Persian]
  - Karimimoshaver, M., & Winkemann, P. (2018). A framework for assessing tall buildings' impact on the city skyline: Aesthetic, visibility, and meaning dimensions. *Environmental Impact Assessment Review*, (73), 164-176.
  - Karimimoshaver, M., Hajivaliei, H., Shokri, M., Khalesro, S., Aram, F., & Shamshirband, S. (2020). A model for locating tall buildings through a visual analysis approach. *Applied Sciences*, 10(17), 60-72.
  - Kathleen, E. (1989). Building theories from case study research. *Academy of Management Review*, 14(4), 532-550.
  - khalilnezhad, M., & Aminzadeh, B. (2012). The Landscape Visual Management Guidelines in Khor Highway Park in South Khorasan Province. *Environmental Researches*, 2(3), 1-12. [in Persian]
  - kiani, M., & Ghasemi, E. (2020). Improving urban green space based on ecological landscape criteria (Case study: Nazhvan Park Health Road), *Geospatial Research*. 4(2), 39-61. [in Persian]
  - Lassus, B. (1994). A landscape approach: Constituting and taming heterogeneity. *Ekistics*, 61(364), 80-89.
  - Li, H., Jing, J., Fan, H., Li, Y., Liu, Y., & Ren, J. (2021). Identifying cultural heritage corridors for preservation through multidimensional network connectivity analysis — a case study of the ancient Tea-Horse Road in Simao, China. *Landscape Research*, 46(1), 96-115. doi:10.1080/01426397.2020.1833850.
  - Mahmeli Abyaneh, H. R. (2011). Evaluation of Urban Landscape in Urban Development Plans

- A Comparative Study on Evolution of Tehran Comprehensive Plans with International Experiences. *Bagh-e Nazar*, 8(17), 95-104. [In Persian]
- Makhzoumi, J. (2016). From urban beautification to a holistic approach: the discourses of 'landscape' in the Arab Middle East. *Landscape Research*, 41(4), 461-470. doi:10.1080/01426397.2016.1156068.
  - Malek, N. (2012). Comparative study of the concept of methodology and theory from the perspective of quantitative and qualitative researches with an emphasis on theorizing in architecture, *Scientific Journal of Motaleate-e Tatbighi-e Honar*, 3(5), 117-128. [In Persian]
  - Mansouri, S. A. (2009). What is the urban landscape, a historical study of the conceptual developments of the urban landscape in Iran, *Manzar*, (9), 33-33. [In Persian]
  - Mansouri, S. A. (2018). The Folk Visage of the City. *MANZAR, the Scientific Journal of landscape*, 10(44), 3-3. doi: 10.22034/manzar.2018.77030.
  - Mardiana, S. (2020). Modifying Research Onion for Information Systems Research. *Solid State Technology*, 63(4), 5304-5313.
  - Matlabi, Gh. (2001). Environmental psychology is a new science in the service of architecture and urban design, *Honar-Ha-Ye-Ziba Memari-Va-shahrsazi*, 12(10), 52-67. [In Persian]
  - Melnikovas, A. (2018). Towards an explicit research methodology: Adapting research onion model for futures studies. *Journal of Futures Studies*, 23(2), 29-44.
  - Moore-Colyer, R., & Scott, A. (2005). What kind of landscape do we want? past, present and future perspectives. *Landscape Research*, 30(4), 501-523. doi:10.1080/01426390500273254.
  - Motevali, M. (2011). Assessing The Beauty Of Darabad District In Tehran Based On Serial Vision. *Armanshahr Architecture & Urban Development*, 3(5), 123-140. [In Persian]
  - Mulet Gutiérrez, M. J., Oliver Torelló, J. C., & Sebastián Sebastián, M. (2020). Photographic dissemination of historic landscape as a tool for citizenship. *Landscape Research*, 1-16. doi:10.1080/01426397.2020.1846169.
  - Naderi, M. (2014). The role of wall painting in urban landscape management and its role on the beauty of the city, *Urban Management*, (41), 161-186. [In Persian]
  - Nasar, J. L. (2000). *The evaluative image of places*. Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
  - Ode, Å. Tveit, M. S. & Fry, G. (2008). Capturing Landscape Visual Character Using Indicators: Touching Base with Landscape Aesthetic Theory. *Landscape Research*, 33(1), 89-117.
  - Raaphorst, K. Duchhart, I. van der Knaap, W. Roeleveld, G. & van den Brink, A. (2017). The semiotics of landscape design communication: towards a critical visual research approach in landscape architecture. *Landscape Research*, 42(1), 120-133 doi :10.1080/01426397.2016.1257706.
  - Rafeeani, P., Mohammadzadeh, M., & Mirkarime, H. (2015). Scenic Visual Quality Assessment According To the Perception-Based Approach; a Pattern for Better Management of Natural Recreational Areas (Case Study: Walking Tracks in Ziyarat Basin, Jahannama Protected Area). *Environmental Researches*, 5(9), 3-14. [in Persian]
  - Ruiz, R. Moyano, A. García-Duque, M. R. & Hernández-Lamas, P. (2020). Strategies for the correct contextualisation and management of drove roads in urban historic landscapes. *Landscape Research*, 45(7), 854-872 .doi:10.1080/01426397.2020.1778660.
  - Sahay, A. (2016). Peeling Saunder's research onion. *Research Gate, Art*, 1-5.
  - Sarmad, Z, Bazargan; A, Hijazi, E. (2012). *Research Methods in Behavioral Sciences*. Tehran: Agah Publication.
  - Sedagati, A., & Dartoomi, S. (2017). Assessment of Visual Quality and the Perception of Landscapes in the Roads Leading to City (Case Study: Bojnord City). *Geography and Environmental Sustainability*, 6(4), 91-108. [in Persian]
  - Špirn, A. W. (2005). *The language of Landscape*. Translated by H. Bahrainy & B. Aminzadeh, Tehran: University of Tehran Press. [In Persian]
  - Sun, X., & Zhu, Q. (2015). First Study of Psychological Behavior on Urban Visual Management. Paper presented at the 2015 International Conference on Social Science, Education Management and Sports Education: 1331-1334.
  - Swaffield, S.R. (2011). *Theory in Landscape Architecture: a reader*, Translated by M. Faizi, M. Khakzand, S. Razzaghi Asl. Tehran: farhang Matin Press.
  - Tezel, A., & Aziz, Z. (2017). Visual management in

- highways construction and maintenance in England. *Engineering, Construction and Architectural Management*, 24 (3), 486-513.
- Tezel, B., Koskela, L & Tzortzopoulos, P. (2009). Visual management—A general overview, 642-649.
  - Tveit, M., Ode, Å., & Fry, G. (2006). Key concepts in a framework for analysing visual landscape character. *Landscape Research*, 31(3), 229-255. doi:10.1080/01426390600783269.
  - Verma, D., Jana, A., & Ramamritham, K. (2019). Machine-based understanding of manually collected visual and auditory datasets for urban perception studies. *Landscape and Urban Planning*, 190, 103604.
  - Wahdattalab, M., Yaran, A., & Mohammadi Khoshbin, H. (2020). Evaluation of The Visual Preferences in the Residential Façades; Case study: Tabriz Twelve Historical Houses. *Armanshahr Architecture & Urban Development*, 13(32), 175-187. doi: 10.22034/aaud.2019.150473.1692 . [In Persian]
  - Wang, X., Xu, L., Dong, W., & Zhou, X. (2021). Contextualising a heritage assessment toolkit at the pre-planning stage of the historic urban landscape approach: the case of Mrauk-U, Myanmar. *Landscape Research*, 46(2), 273-294. doi:10.1080/01426397.2020.1852396
  - Young, C., Jarvis, P., Hooper, I., & Trueman, I. C. (2009). Urban landscape ecology and its evaluation: a review. 45-69.

پرویشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
 رتال جامع علوم انسانی

نحوه ارجاع به مقاله:

اسدیور، هاجر؛ قلعه‌نویی، محمود؛ بهرامیان، آرمین؛ (۱۴۰۱) تدوین مدل روش پژوهش در مطالعات منظر شهری با تأکید بر پیاز پژوهش ساندرز، مطالعات شهری، ۱۲ (۴۵)، ۱۸-۳. doi: 10.34785/J011.2022.010/Jms.2023.108

Copyrights:

Copyright for this article is retained by the author(s), with publication rights granted to Motaleate Shahri. This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0>), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited.

